

NATURA 2000-GEBIED: WIERDENSE VELD
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 15 JUNI 2018

Aanwezig namens Provincie:

Aanwezig namens Terreinbeheerder:

Overige aanwezigen:

Datum bezoek:

[REDACTED] J

[REDACTED] J (LO).

[REDACTED] J (bosgroepen).

15 juni 2018, 9.00-13.00 uur

Doelen

Op 15 juni 2018 hebben wij een bezoek gebracht aan het Natura 2000-gebied Wierdense Veld. Dit in het kader van het jaarlijkse veldbezoek zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het Programma Aanpak Stikstof en het document 'Methodiek Veldbezoek PAS'. De aanwijzing van het Wierdense Veld als N2000-gebied is pas in 2017 afgerond. Er zijn daarom nog geen herstelmaatregelen in het kader van de PAS uitgevoerd. Afgelopen decennium zijn wel natuurherstelmaatregelen in het kader van de SKNL-subsidie uitgevoerd in het gebied, waarvan resultaten zichtbaar zijn.

Doel van dit bezoek was na te gaan of de in de gebiedsanalyse voor het gebied voorziene ontwikkeling van de diverse stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden aansluit bij wat zichtbaar is in het terrein en hierover in overleg te treden met het betrokken TBO. Dit betreft een veldimpressie die kan dienen als aanvulling op- en niet ter vervanging van- de reguliere monitorings-systematiek.

Wij hebben op de volgende locaties gekeken of er bijzonderheden of afwijkingen in het veld te zien waren (veldimpressie) ten opzichte van de verwachtingen uit de gebiedsanalyse en de situatie in voorgaande jaren:

1. Huurnerveld:
 - a. Natte laagtes waarin veenvorming plaats vindt: H7120 Herstellend Hoogveen en H7110A Actief Hoogveen;
 - b. Brandgang;
2. Zuidelijk deel Notterveen:
 - a. Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk;
 - b. Veenplassen zuidzijde, ter hoogte van huisje aan spoorlijn;
3. Herstellend Hoogveen (7120) aan de noordwestkant van het Wierdense Veld, tevens ten westen van de Prinsendijk;
4. Uitstroomkanalen:
 - a. Wulpenweg;
 - b. Dwarsdijk met Hogelaarsleiding.

Gegevens:

- PAS Gebiedsanalyse
- Methodiek Veldbezoek PAS

Bijlage(n):

- Foto's (bijlage 1)
- Kaart met de locaties die zijn bezocht, inclusief Habitattypenkaart (bijlage 2)
- Habitattypenkaart (bijlage 3)

Bevindingen

Algemeen

Het Wierdense Veld betreft een veengebied op zandgrond, waar tot de jaren '50 tot op de zandondergrond is verveend. Voor het behoud van het hoogveen is verdroging van het systeem (sterk wisselende (grond)waterstanden) de belangrijkste bedreigende factor. Ten behoeve van hydrologisch herstel zijn daarom interne maatregelen genomen. In 1985 is een foliescherm ingegraven onder de Prinsendijk, wat heeft geleid tot vernatting aan de oostzijde van de Prinsendijk. Ook zijn in 2012 onder SKNL subsidie folieschermen geplaatst onder de Dwarsdijk en de Wulpenweg. De hydrologische condities zijn hierdoor verbeterd (hoger en stabielere grondwaterpeil), maar er is waar de veenbodem dun is of een glydelaag ontbreekt nog steeds sprake van verticale wegzijging in het gebied. Het betreft enkele diep ingesneden interne watergangen, maar mogelijk ook de vele kleine veenputten, indien deze verveend zijn tot het minerale zand. Externe factoren hebben een behoorlijke invloed op de waterhuishouding van het gebied. Aan de zuid-oostzijde van het gebied liggen nog enkele laaggelegen landbouwpercelen met onderbemaling. Deels zijn deze percelen al aangekocht, met als doel realisatie van een bufferzone. Ook elders speelt de ontwatering buiten het gebied een rol. Rondom het gebied liggen enkel diepe watergangen waarvan de ontwateringsbasis dieper ligt dan de geplaatste schermen. Ook grondwateronttrekking voor de nabijgelegen drinkwaterwinning bij Hoger Hexel speelt een rol. Op een aantal plaatsen in het gebied, zoals aan de noordkant van het Huurnerveld en de zuidkant van het Notterveen, waar de laag van restveen relatief dik is, vindt desondanks relatief goede veenontwikkeling plaats (waarneming LO). Uit een eerste analyse van de vegetatiekarteringen van 1991, 2003 en 2015 blijkt dat waterveenmos flink is uitgebreid in het gebied. Tussen 1991 en 2003 zijn de bultvormende veenmossoorten ook toegenomen, maar het voorlopige beeld is dat deze bultvormers in 2015 weer zijn afgenomen.

Bevindingen per locatie

Locatie 1: Huurnerveld

a. Natte laagtes waarin veenvorming plaats vindt: H7120 Herstellend Hoogveen en H7110A Actief hoogveen

In het Huurnerveld zijn veel natte laagtes aanwezig waarin veenvorming zichtbaar is. Op het moment van het veldbezoek, in juni, staan deze laagtes nog vol met water. Dit in tegenstelling tot het veldbezoek in augustus 2017, waarbij geconstateerd werd dat grote delen droog gevallen waren. Het stukje dat als Actief Hoogveen op de habitattypenkaart staat is op dit moment goed nat. De veenmossen zijn hier niet uitgedroogd en bultvormende veenmossen als Hoogveenveenmos en Wrattig veenmos zijn aanwezig. Tevens zijn Kleine veenbes, Ronde zonnedaauw, Veenpluis en Witte snavelbies aanwezig.

Na uitvoering van de PAS maatregelen (aankoop en inrichting van percelen aan de buitenranden van het Wierdense Veld, peilverhoging en verondieping van de Hoogelaarsleiding), zal water beter in het gebied vast gehouden worden. Dit komt de veenontwikkeling naar verwachting verder ten goede (herstel van het hoogveen en behoud actief hoogveen). In hoeverre meer externe hydrologische maatregelen nodig zijn zal in de eerste beheerplanperiode worden onderzocht (onderzoeksmaatregel M14).

b. Brandgang: H7120 Herstellend Hoogveen

De 'brandgang' staat in tegenstelling tot locatie 1a nu grotendeels droog. Dit is vergelijkbaar met de waarnemingen tijdens de veldbezoeken in 2016 en 2017 (beide toen later in het jaar, nl. augustus). Tijdens het voorliggende veldbezoek in juni 2018 staat er enkel lokaal nog water in. Dit lijkt vooral te komen doordat water vanaf het aangrenzende veenblok met een hoog waterpeil wegsijpelt over het maai-veld naar deze 'brandgang'. Uit OBN-onderzoek gepubliceerd in 2018 is gebleken dat deze brandgang een verdrogende invloed heeft op het aangrenzende veen. In het gebiedsproces met de deskundigen en PAS partners zal dit worden meegenomen om te beoordelen of het dichtzetten van de brandgang als aanvullende interne maatregel kan worden opgenomen.

Locatie 2: Notterveen

a. Zuidelijk deel: Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk

De Oostkant van de Prinsendijk is vernat sinds de plaatsing van de folieschermen in 1985, onder de Prinsendijk. Bovendien is de Prinsendijk bij de werkzaamheden aan het foliescherm opgehoogd. Hierdoor

zijn er nu plassen aanwezig waarin permanent water staat. Dit was ook op het moment van het veldbezoek, zowel in 2016 als 2017 het geval. Hierin komt waterveenmos op grote schaal voor. Er is echter nog geen sprake van bultvorming. De veenmossoorten die dit faciliteren (zoals bijv. Fraai veenmos) ontbreken.

De berm van de Prinsendijk is een groeiplaats voor orchideeën; veldrus is op grote schaal aanwezig. Dit is echter het gevolg van toepassing van leem bij het ophogen van de Prinsendijk, en heeft geen relatie met de lokale hydrologie.

b. Zuidelijk deel ter hoogte van woning aan spoor. Natte laagtes waarin veenvorming plaats vindt: H7120 Herstellend Hoogveen

Aan de zuidzijde van het Notterveen liggen enkele mooi ontwikkelde laagtes met open water. Hierin komt Waterveenmos voor, evenals Ronde zonnedaauw, Veenpluis en Witte snavelbies. Daarnaast is er her en der sprake van bultvorming door veenmossen. Op enkele plekken komen Kleine veenbes en Lavendelheide voor.

Eén laagte is op grote schaal begroeid met riet. Dit wijst op contact met het grondwater. Deze laagte kon vanwege de natte terreinomstandigheden niet bereikt worden om een beter beeld van de situatie ter plekke te krijgen.

Locatie 3: Noordwestzijde Wierdense Veld, tevens ten westen van de Prinsendijk met H7120 Herstellend hoogveen

Hier zijn nog enkele delen van het gebied vrij vochtig zijn, min of meer op de plaatsen waarvan bekend is dat nog restveen aanwezig is. Hier is sprake van een veenheide-achtige vegetaties, waarin de natste delen (ondiepe laagtes) sprake is van veenmosvorming. De randen lopen geleidelijk over in de omgeving. Hier komen Kleine veenbes, Lavendelheide en Veenbies voor. Er is echter geen sprake van vorming van aaneengesloten hoogveenbulten, alleen van verspreid voorkomende, bultvormende veenmossen.. De veenmossoorten die dit faciliteren (zoals bijv. Fraai veenmos) ontbreken.

Verspreid in dit gebied liggen een aantal kleine veenputjes (met een omvang van ca. 1 tot 2 m²). Hierin staat nog een beetje water. Onduidelijk is of dit de grondwaterstand weergeeft, of dat het nog regenwater is van recente buien. zou graag laten onderzoeken wat de dieptes is van deze veenputjes en een aantal watergangen in het gebied om te bepalen of deze door de veenlaag heen gaan.

Locatie 4: Uitstroomkanalen

a. Wulpenweg

Het uitstroomkanaal op de Wulpenweg, aan de zuidzijde van het Huurnerveld, staat zoals verwacht in deze tijd van het jaar en gelet op de wegzijging hier via de bodem, geheel droog. Dit was in 2016 en 2017 (beide jaren veldbezoek in augustus) ook het geval en is nu weer aan de orde, de situatie verschilt hier niet waarneembaar van vorige jaren (zie foto's). Met de uitvoering van de PAS maatregelen, waarbij het aangrenzende landbouwgebied wordt ingericht als hydrologische buffer, zal de wegzijging tegen gegaan worden.

Achter de stuw is enkele jaren geleden de beheermaatregel branden uitgevoerd. De vegetatie lijkt zich geleidelijk de goede richting in te ontwikkelen. Tussen het pijpestrootje staat nu een aanzienlijke hoeveelheid dopheide.

b. Dwarsdijk en Hogelaarsleiding

Het uitstroomkanaal op de Dwarsdijk, de uitstroom van het Huurnerveld, staat tijdens het veldbezoek droog. De week ervoor liep het water nog. In 2017 stond deze stuw ook droog, maar in 2016 was dit niet het geval. Ondanks dat de klep n.a.v. het veldbezoek in 2016 met 5 cm omhoog is gezet, lijkt het erop dat deze nog weer wat verder omhoog kan worden gezet. Afspraak is echter om het verder omhoog zetten van de klep geleidelijk te doen, vanwege verdrinkingsrisico van waardevolle vegetatie en fauna. Echter, op basis van wat nu en in 2017 is geconstateerd, lijkt het erop dat er nog steeds onvoldoende water wordt vastgehouden. Het doel van het peilbeheer is immers om in het voorjaar water in het gebied beter vast te houden, zodat een buffer aanwezig is voor de zomerperiode. Dit is dus nog steeds een aandachtspunt.

Het uitstroomkanaal op de Dwarsdijk voert water af naar de Hoogelaarsleiding, die ten tijde van het veldbezoek nog water voerend is. Dit in tegenstelling tot de situatie in 2017. Duidelijk zichtbaar is dat de leiding een stuk dieper ligt dan de aangrenzende landbouwpercelen en het Wierdense veld. In het kader van de verdere uitwerking van de PAS maatregelen wordt onderzocht welke bijdrage dempen, verplaatsen of verondiepen van deze leiding levert aan de Natura 2000 doelen en welke vernattingseffecten dit zal hebben op de omliggende landbouwpercelen.

Conclusie

De ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in het Natura 2000-gebied is variabel. Omdat het gebied pas in 2017 is aangewezen, zijn er nog geen PAS maatregelen uitgevoerd. Er is echter wel positief resultaat zichtbaar van een aantal interne hydrologische herstelmaatregelen die onder SKNL subsidie zijn uitgevoerd (plaatsen folieschermen); er is weer enige veenontwikkeling zichtbaar.

We hebben in het veld geen afwijkingen geconstateerd ten opzichte van de verwachtingen in de gebiedsanalyse. De bevindingen leiden tot het beeld dat op dit moment geen aanvullingen ten aanzien van de PAS-maatregelen nodig zijn.

Dit verslag is vastgesteld door:

 J, 22-6-2018, namens provincie Overijssel
 J, , namens Landschap Overijssel

.....
Handtekening

(datum)

.....
Handtekening

(datum)

Bijsluiter bij verslag:

- *Met name de formulering goed uiteen rafelen uit wat je hebt waargenomen, en wat je duiding daarbij is. Dit moet goed omschreven worden. Je kunt geen uitspraken doen over trends, je kunt alleen weergeven wat je hebt waargenomen. Er zijn geen harde conclusies te trekken, die komen uit de overige monitoring.*
- *Aangeven waar je geweest bent.*
- *Aangeven dat het een aanvulling is op de overige monitoringsystematiek*
- *Aangeven dat alleen naar visueel waarneembare aspecten is gekeken, bij voorkeur benoemen.*
- *Ondertekening door leidinggevend en van aanwezige partijen.*

BIJLAGE 1: KAARTEN

The map shows a topographic representation of a rural landscape. Key features include:

- Water Bodies:** A large water body labeled 'Huurnerveld' occupies the central and right portions of the map. A smaller water feature is labeled 'Wulpen' near the bottom center.
- Land Use and Vegetation:** Green areas represent fields or forests. A specific area is labeled 'Kromme Akkers' (Curved Fields) in the upper left. A 'Natuurreservaat' (Nature Reserve) is indicated in the lower left.
- Infrastructure:** Several roads are shown, including 'Schaddenbeltsweg', 'Westerveldweg', 'Hortneerweg', and 'Wulpenweg'. A railway line is also visible.
- Elevation:** Contour lines and numerical elevation points (e.g., 9.4, 9.6, 9.2, 10.3) are scattered across the map.
- Annotations:** Red handwritten-style labels '1a', '1b', and '4a' are placed on the map. '1a' is near the top center, '1b' is near the bottom center, and '4a' is near the bottom right.

Figuur 1.1a: Huurnerveld. 1a Natte laagtes met veenvorming; 1b Brandgang; 4a Uitstroomkanaal Wulpenweg; 4b Uitstroomkanaal Dwarsdijk & Hogelaarsleiding.

Figuur 1.2. Natterveen. 2a. Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk; 2b Veenplassen zuidzijde; 3 Herstelend hoogveen aan de noordwestkant van het Wierdense Veld (tevens westelijk van Prinsendijk).

NATURA 2000-GEBIED: WIERDENSE VELD

BIJLAGE 2: FOTO'S

Uitzicht over het Wierdense veld (voornamelijk H7210 Herstellend Hoogveen) vanaf de eind 2016 geplaatste uitkijktoren, aan de noordzijde van het gebied.

1. Huurnerveld

1a. Natte laagtes waarin veenvorming plaats vindt (H7120 Herstellend hoogveen en H7110A Actief Hoogveen)

Bultvormende veenmossen, kenmerkend voor actief hoogveen, met Ronde zonnedauw

Slenk in het actieve hoogveen met Witte snavelbies

1b. De brandgang

Plek waar water vanaf het aangrenzende veengebied over het maaiveld wegsijpeld in de brandgang

2. Notterveen

2a. Veenplassen aan de oostkant van de Prinsendijk

2b. Veenvorming aan de zuidzijde van het Notterveen (H7120 Herstellend hoogveen)

Diep in de ondergrond insnijdend slootje in een gedeelte met H7120 Herstellend hoogveen

Lavendelheide (*Andromeda polifolia*)

3. Noordwestzijde Wierdense Veld met H7120 herstellend hoogveen

Kleine veenbes (*Vaccinium oxycoccus*)

Verspreid door het gebied liggen kleine veenputjes

4. Uitstroomkanalen

4a. Uitstroomkanaal Wulpenweg

Veengebied bovenstrooms van de stuw

4b1. Uitstroomkanaal Dwarsdijk

De stuw loopt op het moment van het veldbezoek niet

4b2. Hoogelaarsleiding

De Hoogelaarsleiding is weelderig begroeid, o.a. met Holpijp (*Equisetum fluviatile*). Tijdens het veldbezoek staat in deze watergang nog water. Dit in tegenstelling tot het veldbezoek in augustus 2017.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen